

КОМЕНТАР

COMMENT

Бр. 17

На Предлог-Буџетот на Република Македонија за 2018 година

16 ноември 2017

Владата го усвои [Предлог-Буџетот на Република Македонија](#) за 2018 година и го достави на разгледување и усвојување до Собранието на Република Македонија. Предлог-Буџетот за 2018 година е подготвен врз **реалистична претпоставка** за растот на економијата од 3.2% и пораст на цените од 1.7%. Од перспектива на макроекономското проектирање, позитивен исчекор е тоа што проекцијата на Владата е во согласност со проекциите на домашната експертска јавност и меѓународните финансиски институции, што дава солидна основа за разумно проектирање на буџетските приходи и расходи.

Во поглед на износите и структурата на Предлог-Буџетот, Finance Think ги дава следните коментари:

- **Буџетските приходи** се коректно проектирани, согласно на растот на економијата и согласно на предвидената измена за зголемување на акцизата за нафта и дел од нафтените деривати, што е проследено и со пораст на приходите од ДДВ. Сепак, ефектите од зголемувањето на акцизата врз буџетот, и особено врз цените и животниот стандард на населението, се само спорадично споменати во предлог-буџетскиот документ, иако јавната дебата искажа загриженост за тоа како оваа мерка ќе се одрази врз животниот стандард. Ставот на Finance Think е дека порастот на акцизата на нафтата и дел од нафтените деривати ќе се одрази врз цената на

транспортот, но ефектот нема да биде значителен и нема никаква опасност од забрзување на порастот на цените. Доколку Владата го дели овој став, тој треба да биде изразен во предлог-буџетскиот документ на недвосмислен начин.

- **Буџетските расходи** се проектирани на начин да ја одразат намерата за фискална консолидација, што е потег кој е поддржан и од домашната експертска заедница и од меѓународните финансиски институции. Особено, кратењето на ставката `стоки и услуги` е позитивен исчекор во оваа насока, кој не треба да биде еднократен, туку континуирана заложба на Владата. Сепак, **значителниот пораст кај ставката `субвенции и трансфери`** создава зона на некомфорност од економска гледна точка, и оневозможува на Буџетот да се гледа на поинаков начин во однос на периодот пред тоа.
- **Зголемувањето на платите во сферата на образованието и здравството од 5%** е позитивен потег. Но, предлог-буџетскиот документ ќе искористи, а со тоа и јавната дебата, од подетална елаборација на тоа зошто овие два сектори се избрани за зголемување на платите. Аргументот дека тие се носители на долгорочниот економски раст е коректен, но Владата мора да има подлабински и

поаналитички пристап во донесувањето на ваквите одлуки, и во најмала рака да ги врзува со продуктивноста на секторите во моментот, и како зголемувањето на платите ќе се одрази врз продуктивноста и квалитетот на работењето во овие сектори на краток до среден рок. Ваквата анализа треба да биде проследена со детална слика за структурата на вработените во овие сектори, односно дали постојат кусоци и вишоци на вработени во одредени сегменти од овие сектори, во кој случај зголемувањето на платите треба да биде проследено со соодветно реструктурирање. Во спротивно, зголемувањето на платите нема да ги даде посакуваните ефекти. Дополнително, потребно е да се размисли и за диференцијација на порастот на платите во рамки на тие сектори. На пример, поголем пораст на платите кај директно вклучените лица во испорака на услугата (наставници и лекари), а помал во администрацијата во тие сектори.

- Износот којшто Владата ќе го префрли на пензискиот фонд и понатаму останува висок, што го остава прашањето за **санацијата на пензискиот дефицит** и понатаму мошне горливо. Буџетскиот документ треба да даде соодветен осврт на ова прашање, особено да отпочне да ги отвора правците во кои Владата планира да се движи при решавање на овој проблем. Во спротивно, пензискиот дефицит и понатаму ќе го надминува дефицитот на централниот буџет и ќе има растечки тренд.
- Предлог-Буџетот треба да ги елаборира, во контекст на структурата и предвидените износи, трошоците кои се сврзани со **предвидените крупни реформи во системот**, како што е гарантираниот минимален доход и повратот на дел од прибраниот ДДВ. Имајќи предвид дека во предложениот Буџет ова изостанува, се стекнува перцепција дека тој е само продолжение/репликација на буџетите од претходните години.
- **Капиталните расходи** се проектирани на коректно ниво, но со значаен ризик од нивна повторна подреализација. При анализа на капиталните проекти кои ќе се финансираат во текот на 2018, а изложени во Предлог-Буџетот,

се стекнува впечатокот дека Владата се движи по инерција, односно дека главно ќе завршува веќе отпочнати проекти. Иако тој пристап е коректен, особено во однос на отпочнатите проекти од крупната инфраструктура, сепак е потребен поамбициозен пристап на среднорочно планирање на крупни инфраструктурни проекти, што ќе даде нов поттик на економијата и ќе го забрза подобрувањето на нејзината конкурентност. Истовремено, потребно е да се размислува за воведување механизми кои ќе ја осигураат реализацијата на проектираните капитални расходи.

- Во контекст на капиталните расходи, **пристапот во нивното планирање** бара комплетна промена, и тоа што поскоро. Имено, подреализацијата на капиталните расходи која беше присутна во претходните години, беше последица и на несоодветното планирање, особено на среден до долг рок, на капиталните инвестиции на државата. Се очекува од Министерството за финансии во 2018 година да отвори широка дебата за потребата и ефектите од потенцијални капитални инвестиции и да понуди **студија која ќе ги пресмета фискалните мултипликатори и пошироките ефекти од тие инвестиции**. Така би се постигнал и општествен консензус за тоа што државата треба да финансира како приоритетни капитални проекти.
- **Буџетскиот дефицит**, како и буџетските расходи, ја рефлектира намерата за фискална консолидација. Изразено низ буџетскиот дефицит, темпото на фискалната консолидација е коректно и треба да се одржи, односно ниту да забрзува ниту да забавува. Проектирање на буџетски дефицити под 2.5% од БДП, во оваа фаза од развојот на економијата би имало повеќе штетни отколку корисни последици, и може да резултира во феноменот „нема пари во економијата“. Оттука, Finance Think препорачува да се одржи темпото на фискалната консолидација.
- Предлог-Буџетот предвидува финансирање на дефицитот и од домашниот и од странскиот пазар. Притоа, предвиден е поголем износ на задолжување на странскиот пазар, од кој дел ќе

се чува на депозитната сметка на Владата за идни години. Притоа, аргументот на Владата е дека условите на меѓународниот финансиски пазар се поволни и сега треба да се пристапи кон поголемо задолжување. **Finance Think изразува загриженост за овој аргумент.** Имено, овој аргумент не може да се застапува без притоа јавноста да има информација и консензус за тоа **за што ќе се трошат народните пари.** Високо задолжување, без оглед што средствата

потенцијално би се чувале во НБРМ, ќе го подигне јавниот долг на **над 50% од БДП,** во услови кога јавноста е сеуште високо-сензитивна на вакви потези. Оттука, Finance Think смета дека износот на задолжувањето треба да биде умерен и во линија со предвидениот буџетски дефицит, односно **најмногу до 500 милиони евра.** Овој став, ќе биде понатамошно елабориран во текот на 2018.